

ВІЛЬЯМ МАРЧ

Вільям Марч (справжнє ім'я Вільям Едвард Марч Кемпбел; 1894—1954) — автор романів та збірок оповідань «Рота К» (1933), «Родина Талонів» (1936), «Дехто полюбляє невисоких». «Дзеркало» (1943).

ДРУЖИНОНЬКА

Джо Гінклі вибрав собі місце з того боку вагона, де була гінь, і дбайливо засунув під лавку свій несесер та важку чорну валізу. Стояла незвична для раннього червня спека. За вікном теплі хвили повітря мерехтіли й погойдувалися над розігрітим полотном дороги, покритої жужелицею, а каламутна річка, що текла повз станцію, обміліла в своїх червоних берегах. «Як уже в червні так жарко, то що ж буде в серпні?» — подумав Джо. Він глянув на свій годинник: 2.28, поїзд мав би відійти п'ять хвилин тому. Якби знаття, то він би встиг спакувати свій елегантний чемодан і доставити його на станцію. Але він, звичайно, не міг цього передбачити. Коли він одержав телеграму від місіс Томпкінс, у нього було часу рівно стільки, щоб скласти свій несесер і сплатити готельний рахунок. Джо попустив трохи пояс і витер шию несвіжою хусточкою. «Нічого не станеться з чемоданом,— подумав він.— Хтось із готельної обслуги перешле його мені, або я сам заберу, коли вернуся».

Телеграма вибила Джо з колії. Це сталося так несподівано, так раптово. У нього було невиразне відчуття, ніби хтось утнув з ним лихий жарт. Джо був безпорадний і розгублений. Не вірилося, що Бессі могла так тяжко захворіти. Якийсь час він сидів, утупившись у свої нігті. Раптом він пригадав, що о четвертій у нього ділове побачення з покупцем від «Сноудауна й Сімса». Він швидко схопився з свого місця, маючи неясний намір зателефонувати чи послати телеграму, щоб пояснити свою відсутність. Але тут до нього дійшло, що поїзд уже рухається. «Я напишу йому листа, приїхавши в Мобіл,— вирішив він подумки.— Він усе зрозуміє, коли я поясню, як склалися обставини. Він не буде винувати мене в порушенні домовленості, коли я скажу йому, що моя дружина дуже хвора». Джо важко опустився на сидіння і знову втупився у свої руки.

Перед ним двоє молоденьких дівчат вихилилися у вікно й махали руками своїм друзям. Очі їхні сяяли, щоки пашіли, і вони збуджено сміялися, бо ж вирушали в дорогу.

Навпроти сиділа сухорлява фермерша. Її очі з червоними прожил-

ками були вибалушені, а шия розпухла від зобу. В руках вона тримала букет червоних квітів, уже прив'ялих від спеки. Біля неї стояла плетена валізка та декілька великих паперових пакунків. Вона пильно дивилась у вікно, так наче боялася, щоб хтось не перехопив її погляду й не заговорив з нею.

У вагоні було жарко. Маленький електричний вентилятор у дальньому кінці вагона сонно гуркотів і хурчав, але тільки ледь ворухив гаряче повітря.

Джо дістав з кишені телеграму від тещі й знову перечитав її: «Дж. Г. Гінклі, готель «Амерікен», Монтгомері, штат Алабама. Приїзди негайно. Лікар каже Бессі не проживе дня. Разі потреби зателеграфую ще. Народився хлопчик. Мама».

Руки Джо раптом стислись, та потім розслабилися. Все це сталося так несподівано, що й досі не вкладалося в голову. Він саме запросив клієнта на ленч, вони сміялися, жартували, розповідали один одному анекдоти. А о другій годині повернувся до готелю, щоб освіжитися, і черговий подав йому телеграму разом із ключем від кімнати. Телеграма чекала на нього вже дві години, сказав черговий. Джо перечитав її двічі, а тоді глянув на адресу, щоб упевнитися, що телеграма справді йому. Він не розумів. Бессі почувала себе зовсім добре, ніщо її не турбувало. І дитини сподівалися не раніше, як за місяць. Він так розпонував свої поїздки, щоб бути з нею тоді, коли народиться дитина. Вони все обдумали й підготували. І ось тепер усе пішло шкереберть. «Я розмовляв і сміявся з тим клієнтом, а телеграма лежала й чекала на мене»,— подумав він, і ця думка завдала йому болю. Він без кінця отупіло повторював: «Я розмовляв і сміявся, а телеграма лежала й чекала на мене».

Джо прихилився головою до спинки сидіння, оббитого червоним плюшем. Він почувався вкрай стомленим і спустошеним. Підпис «Мама» спершу ошелешив його. Він не міг зрозуміти, чому це його мати з Бессі в Мобілі. Аж нарешті здогадався, що телеграму послала мати Бессі. Джо ніколи не думав про матір Бессі інакше, як про місіс Томпкінс.

Коли вони з Бессі одружилися, її мати поселилася разом з ними. Джо був задоволений, що так усе склалося: теща по-своєму навіть подобалась йому. До того ж Бессі було приємно мати кого-небудь поруч, коли він перебував у роз'їздах. У нього була така робота, що він міг приїздити додому тільки на уїкенди, та й то деколи з великими труднощами, але він щоразу якось викручувався, щоб таки завітати на ці дні додому. Бессі ж так його чекала, що не можна було її підвести, хоч би там що. Цей перший рік їхнього подружнього життя був найщасливіший з усіх його прожитих років. Бессі теж була щаслива. Раптом він виразно побачив, як вона лежить у ліжку, яке у неї поблідло від болю обличчя, і панічний страх стис йому серце. Щоб підбадьорити себе, він прошепотів: «Ці лікарі не знають усього. Вона видужає. Місіс Томпкінс просто стривожилася й перелякалась. Усе буде добре!».

Старий сивий добродій, що сидів навпроти, розкрив свій чемодан і вийняв дорожній капелюх. Другою рукою він спробував замкнути чемодан. Його жінка, яка сиділа поруч і бачила, що це у нього не виходить, забрала чемодан і сама замкнула його. Тоді взяла в нього капелюх і поклала собі на коліна. Вона читала якийсь журнал і не відірвалася від читання навіть тоді, коли замикала чемодан.

У проході показався негр-носій. В руці у нього була телеграма. Дійшовши до середини вагона, він зупинився й вигукнув: «Телеграма містерові Дж. Г. Гінклі!». Він повторив це тричі, перш ніж Джо озвався, що це для нього. Носій пояснив, що телеграму доставили з готелю «Амерікен» у ту хвилину, коли поїзд уже рушав. Джо дав йому двадцять п'ять центів за послугу і повернувся на своє місце.

Фермерша на мить зиркнула на Джо і знов одвернулася. Молоденькі дівчата перешіптувалися, хихотили й хоробро поглядали на нього. Старий добродій, глибоко насунувши капелюха на голову, дістав з пачки цигарку і вийшов у відділення для курців.

Джо відчув, як стислося йому горло і помітив, що руки в нього тремтять. Йому схотілося прихилитись головою до лутки вікна, але він боявся, щоб не подумали, ніби йому млосно, і не озвались до нього. Нерозкрити телеграму він поклав поряд на лавці й довго дивився на неї. Нарешті дуже повільно перечитав першу телеграму: «Це, певно, від місіс Томпкінс,— подумав Джо.— Вона сказала, що зателеграфує в разі...» А тоді змінив думку: «Ні, це, мабуть, зовсім не від неї, це від когось іншого. Може, від фірми «Бойкін і Розен» про анулювання угоди в Мерідіані. Так, це від тієї фірми, а не від місіс Томпкінс». Він швидко підвів погляд і побачив, що дівчата обернулися й дивляться просто на нього; затулившись долонями, вони перешіптувалися і сміялися.

Джо підвівся зі свого місця, відчуваючи слабкість і легку нудоту; нерозкрита телеграма була у нього в руці. Він пройшов через кілька вагонів, аж поки дістався до кінця поїзда і вийшов у задній тамбур. Раптом у нього майнула думка скочити з поїзда і чкурнути в ліс, але в тамбурі був залізничник, який вовтузився з червоним ліхтарем, і Джо подумав, що такий його вчинок здався б дуже дивним. Глянувши на обличчя Джо, залізничник поставив ліхтар і запитав: «З вами все гаразд, містере?» «Так, усе гаразд,— відповів Джо,— просто жаркувато». Нарешті той скінчив свою роботу й пішов, і Джо, на щастя, залишився сам один. Йому не хотілося, щоб хто-небудь був поруч.

Колеса розмірено постукували на стиках рейок: поїзд мчав повз прижухлі дерева й поля. Ось дівчинка-негритянка... в полатаному рожевому платтячку... підбігла до колії й помахала рукою... Старий кульгавий фермер... що орав своє корчувате поле... зупинив коростявого мула... і витріщився на поїзд. Колеса видзвонювали й стукотіли, і поїзд мчав понад гарячим полотном, посипаним жужелицею. «І чого так поспішати?— подумав Джо.— У нас стільки часу!» Він почував себе зле. У нікельованому металі стінок вагона він побачив скривлений відбиток свого обличчя. Воно було бліде й пройняте жахом. «Не диво, що залізничник спитав, як я себе відчуваю»,— подумав він. А потім: «Невже в мене такий поганий вигляд, що всім це видно?» Ця думка занепокоїла його. Він не хотів, щоб люди звертали на нього увагу, або заговорювали з ним. Та й що вони, зрештою, можуть йому сказати?

Він усе крутив телеграму в руці й думав: «Я повинен зараз розкрити її й прочитати». Кінець кінцем у нього вирвалося вголос: «Це неправда! Я не вірю цьому!» Він раз у раз повторював ці слова, аж нарешті сказав: «Це з торгової фірми про анулювання угоди в Мерідіані, це не від місіс Томпкінс».

Так і не розкривши телеграми, він порвав її на дрібненькі клаптки і викинув геть. Вітер підхопив ті жовті клаптки, і вони затріпотіли в повітрі, аж поки вляглися легко на тверду гарячу землю. «Вони так пурхають, наче зграйка жовтих метеликів», подумав Джо. Йому відра-

зу полегшало на душі. Він випростався й на повні легені вдихнув свіже повітря. «Все гаразд», сказав він сам до себе. «Я їду додому до своєї дружиноньки, і в мене все гаразд». Джо весело засміявся. Він почував себе немов людина, яка тільки-но уникла жахливої небезпеки. Коли клаптиків паперу вже не було видно, він повернувся у свій вагон, щось мугикаючи собі під ніс. Він повеселішав, відчуваючи, що величезний тягар тепер не давить йому на плечі.

Джо вже сидів на своєму місці, коли ввійшов провідник. Простягаючи квиток, Джо приязно кивнув йому і сказав:

— Глядіть же, щоб хто-небудь не проїхав зайцем.

— Е, ні, такого не трапиться, друже,— відповів провідник.

Джо засміявся так дзвінко й щиро, що провідник здивовано глянув на нього, а тоді й сам усміхнувся.

— Ви в доброму гуморі — певне, спека вам не дошкуляє,— промовив він.

— А чом би мені й не бути в доброму гуморі? — відповів Джо.— Я їду додому провідати свою дружиноньку.— І додав пошепки, ніби виказуючи велику таємницю: — Хлопчик!

— Це чудово, це просто чудово! — озвався провідник. Він поклав свої папери й квитки на лавку і потис Джо руку. Той зашарівся і знову засміявся. Рушаючи далі, провідник легенько штурхнув Джо під бік і сказав: — Передайте мадам мої найкращі побажання.

— Неодмінно! — весело відповів Джо.

Йому було шкода, що провідник не може довше побути з ним. У ньому прокинулося нестерпне бажання побалакати з ким-небудь. Він відчував, що мусить із кимось поговорити про Бессі. Джо роззирнувся по вагону, чи немає тут випадково когось знайомого. Двоє молоденьких дівчат усміхалися до нього. Джо чудово розумів: це просто двоє гарненьких діток, що вибралися в подорож. Поодинці жодна з них не на-смілилася б усміхнутись незнайомому чоловікові, але коли вони вдвох, то вже зовсім інша річ. Це була для них хвилююча пригода, щось таке, з чого можна буде посміятися опісля в колі приятельок. Джо вирішив побалакати з ними. Він так, ніби між іншим, підійшов до них і сів.

— Ну, так куди ж це ви їдете, юні леді? — поцікавився він.

— А вам не здається, що ви забагато собі дозволяєте? — озвалася одна з дівчат, та, що мала чорні очі.

— Авжеж, дозволяю. Інакше не був би з мене найкращий комівояжер, що має діло з металевими виробами,— добродушно відповів Джо.

Обоє дівчат засміялися на ці слова, і Джо зрозумів, що стосунки вже налагоджено. Він завважив, що голубоока дівчина гарніша лицем, зате чорноока — жвавіша на вдачу.

— Ми їдемо до Фломейтона,— відказала голубоока.

— Ми навчалися в Монтгомері,— додала чорноока.

— А тепер вертаємось додому на літні канікули.

— І нехай увесь шалений світ знає, які ми раді!

Джо поважно глянув на дівчат.

— Не зробіть помилки, юні леді, з школи треба взяти всі знання, які вона може дати. А то згодом вам доведеться жалкувати.

Дівчата зайшлися реготом. Вони обхопили одна одну руками і реготали доти, аж поки на очах у них виступили сльози. Джо також засміявся, хоча й не розумів, що тут смішного. Перегодом дівчата стихли, але голубоока раптом пирхнула і їх обох знов прорвало сміхом, ще дужчим, ніж першого разу.

— Ми страшенно нерозумні,— озвалася нарешті чорноока.

— Ви, будь ласка, не подумайте, що ми такі нечемні,— насилу вимовила голубоока.

— Але з чого ви смієтеся? — запитав Джо, сміючись так само, як і дівчата.

— Ви говорите з нами таким... таким...— спробувала пояснити голубоока.

— Таким страшенно батьківським тоном,— доказала її подруга.

Дівчат пойняв новий напад веселощів. Стара дама по той бік проходу відклала свій журнал і теж засміялась, але жінка з зобом і далі непорушно тримала свій букет квітів і не відводила погляду від вікна.

Джо чекав, поки дівчата насміються досхочу. Кінець кінцем вони витерли очі й розкрили свої сумочки, щоб подивитися в дзеркальце і заново напудритися. Тоді він озвався:

— Ну, я, певне, маю право говорити батьківським тоном. Я оце одержав телеграму про те, що вперше став батьком.

Це зацікавило дівчат, і вони засипали його запитаннями: їм кортіло знати чисто все. Джо відчув себе дуже щасливим. Почавши розповідати, він помітив, що й стара дама прислухається. Вона обернулася на своїй лавці так, щоб краще було чути. В цю хвилину він ладен був заприятелювати з ким-завгодно.

— Приєднуйтесь, будь ласка, до нас,— звернувся він до старої дами.

— А й справді,— погодилась вона, і Джо посунувся, даючи їй місце.

— Тепер розкажіть нам про все-все! — зажадала голубоока дівчина.

— Ви, певне, дуже щасливий,— промовила стара дама.

— Звісно, щасливий,— відказав Джо. І додав: — Розказувати тут небагато, окрім того, що я одержав телеграму від місіс Томпкінс (це моя теща) про те, що Бессі народила чудового хлопчика і що вони обоє почуваються чудово. Лікар каже, що це перший такий випадок у його практиці, але моя дружина, звичайно, хоче, щоб я побув у цю годину біля неї. Отож я кинув усе й оце їду. Знаєте, ми з Бессі лише рік, як одружені. І ми були дуже щасливі. Одне лише погано — я не часто буваю вдома, але ж не може бути у всьому ідеальний лад, правда? Вона зовсім не нарікає, що мені часто доводиться бувати в дорозі, однак ми надіємося, що з часом у нас і з цим налагодиться.

— Немає нічого кращого, ніж малятко,— озвалася голубоока.

— А як ви хочете його назвати? — поцікавилася стара дама.

— Бессі хоче назвати його на мою честь, але я не думаю, що це дуже розумно. Мое ім'я — Джо. Правда ж, трохи банальне? Проте нехай вирішує Бессі. Як вона назве, так і буде. Вона в мене така чудова!

Джо зовсім розпалився. Він з усіма подробицями розповів, як познайомився з Бессі. Це сталося в домі Джека Бернса, з яким він спізнався під час однієї зі своїх поїздок. До Бернса його запросили на обід і на покер. Оскільки місіс Бернс у покер не грала, то щоб їй не було сумно, поки чоловіки будуть зайняті картами, запросили Бессі, яка жила через дорогу. Вона відразу впала йому в око, і хлопці все кепкували, що він так неухважно грає. Тоді він вирішив не дивитися на Бессі, щоб вона не сприйняла його за нахабу. Та не дивитися на неї було неможливо, тим більше, що й вона всміхалася до нього лагідною дружньою усмішкою. Нарешті всі помітили це і почали кепкувати також із Бессі,

хоч їй то було байдуже. Того вечора він програв чотирнадцять доларів п'ятдесят центів,— зате познайомився з Бессі. Її не можна назвати аж надто гарною, але вона чарівна й мила.

Він розповів про свої залицання. Він цитував напам'ять цілі уривки з її листів, де вона розвивала ту чи іншу його думку. Бессі він не дуже припав до вподоби, тобто спочатку не дуже сподобався. Звичайно, з нього був хороший друг, але серйозно вона про нього не думала. Коло неї увивався ще один чи й двоє хлопців. Бессі була в центрі уваги, вона, якби захотіла, то могла б щовечора прогулюватися з іншим хлопцем. А він весь час роз'їжджав, і це було не дуже вигідно. Він не мав змоги часто з нею бачитись. А може, це було й на краще — бо він щодня писав до неї листи. Кінець кінцем вони заручилися. А до того часу вона не дозволяла йому навіть поцілувати себе. Він з самого початку знав, що з неї буде чудова дружина, але ніяк не міг збагнути, чого це така чарівна дівчина, як Бессі, захотіла вийти саме за нього.

Джо говорив і говорив, швидко й гарячково. Він розповів, як колись вирішив зовсім не одружуватися, але це ще до зустрічі з Бессі. Завдяки їй перемінилося все його життя... Дві години минуло, Джо й не помітив, коли. Його слухачі занудьгували.

Нарешті з відділення для курців повернувся старий добродій у капелюсі, і його дружина, скориставшись з нагоди, вибачилась і підсіла до нього. Джо посміхнувся й кивнув, але свою розповідь урвав тільки на хвилинку.

Він саме заходився описувати місіс Томпкінс. Місіс Томпкінс зовсім не з таких ото тещ, яких прийнято брати на кпини. Зовсім навпаки. Він навіть не уявляє, як би вони з Бессі обходилися без неї. Вона завжди ставала на його бік у будь-якій суперечці. Ні, вони з Бессі ніколи не сварилися, боронь боже! Але деколи, по-дружньому трохи сперечалися, як і в інших подружжів буває, і місіс Томпкінс завжди ставала на його бік. Це незвично, правда ж?

Нарешті поїзд прибув у Фломейтон і ввійшов носій, щоб допомогти дівчатам з їхніми валізами. Дівчата були дуже раді спекатися Джо. Вони вже почали непокоїтися. З Джо щось було негаразд, вони тільки не розуміли, що саме. Спершу дівчата подумали, що він просто веселий і в доброму настрої, та згодом їм здалося, що він або напідпитку, або трохи не при своєму розумі. Протягом останньої години вони раз у раз значуще штовхали одна одну.

Джо допоміг їм зійти на перон. Коли поїзд уже рушав, чорноока помахала Джо рукою і гукнула:

— Передайте привіт Бессі й синові-спадкоємцю!

А голубоока сказала:

— А від мене ще й малятко поцілуйте!

— Неодмінно,— відповів Джо.

Коли поїзд пройшов, дівчата глянули одна на одну й зайшлися сміхом. Нарешті чорноока промовила:

— Та Бессі, мабуть, добре його причарувала.

А голубоока додала:

— Чи ти бачила щось подібне у своєму житті?!

Джо повернувся у свій вагон. «Двоє гарненьких дітей», подумав він. Глянувши на годинник, здивувався: було двадцять п'ять хвилин на шосту. «Скоро вже Мобіл»,— промайнула думка.

Джо сів на лавку, але неспокій не покидав його. Він вирішив викурити цигарку. У відділенні для курців було троє. Один, стариган із

пучками сивих баків, мав жовте обличчя із запалими щоками, а на долонях у нього повиступали сині вени. Старий похмуро жував тютюн і спльовував у мідну урну. Другий чоловік був високий на зріст і якийсь обрешклий. Коли він сміявся, його очі зовсім зникали, а гладке черево аж тряслося. Третій чоловік, похмурий і нервовий, мав на мізинці персня з непомірно великим діамантом.

Коли Джо ввійшов, вони розповідали анекдоти й сміялися. Він хотів розповісти їм про Бессі, але не наважився вимовити її ім'я в такій компанії. Нараз він подумав: «Я сміявся й розповідав соромітні анекдоти тому клієнтові в Монтгомері, а телеграма вже чекала на мене». Його обличчя скривилося від болю. Він прогнав з голови цю думку, швидко кинув цигарку й вернувся на своє місце.

Світлошкірий негр-офіціант пройшов по вагонах, запрошуючи пасажирів на обід. Спершу Джо намірився пообідати тут, у поїзді, але тут-таки згадав, що місіс Томпкінс приготувала для нього обід удома — всі його улюблені наїдки. «Нехай уже, як приїду додому, — подумалось йому. — Я нізащо не засмучу місіс Томпкінс і мою дружиноньку тепер, коли вони через мене мають стільки клопоту».

І знов його стала діймати чудна незборима потреба розповідати кому-небудь про Бессі. Йому здавалося, що поки він говоритиме про неї, вона буде в безпеці. Глянувши на стару даму з чоловіком, які сиділи на своєму місці й щось їли, Джо вирішив поговорити з ними.

— Можна мені звернутися до вас? — запитав він.

— Звичайно, сер, — відповів старий добродій з капелюхом. І додав із чемності: — Моя жінка оце розповіла мені, що ви їдете додому побачити свого сінка.

— Саме так, — відказав Джо. — Саме так.

І він почав говорити, швидко-швидко, ледь устигаючи переводити подих. Стара дама докірливо зиркнула на чоловіка, немов кажучи: «От бачиш, що ти наробив».

Джо розповідав про своє весілля. Воно відбулося дуже скромно. Бессі з тих дівчат, які не люблять дуже виставлятися. На весіллі було лише декілька родичів та кілька близьких друзів. Джордж Оркат, що торгував килимами від якоїсь нью-йоркської фірми, був його дружко. Бессі боялася, щоб хтось не втяв якого-небудь жарту — не прив'язав порожньої бляшанки до машини, що в ній вони їхатимуть до станції, чи не повимазував їхній багаж крейдою. Але все пройшло добре. На весіллі, звичайно, були й Бернси, — він же в їхньому домі познайомився з Бессі, і вони так близько потоваришували, що їх просто неможливо було обминути. Але більше майже нікого, крім родичів, не було.

Далі він розповів про їхній медовий місяць, проведений у Новому Орлеані, про всі ті місця, які вони там відвідали, і навіть про те, що думала й казала Бессі про кожне з тих місць зокрема. Він знай говорив і говорив. Розповів про перші місяці їхнього подружнього життя, про те, які вони були щасливі. Розповів, як чудово уміє Бессі готувати, яка з неї бездоганна господиня, як вона любить будиночок, що він купив для неї, і яка була захоплена, коли дізналася, що матиме дитину.

Старий добродій здивовано витріщався на Джо. Він нишком собі подумав, що Джо, мабуть, настрикався кокаїном, і що, можливо, треба викликати провідника.

Стара дама по-мученицькому склала руки, все так само докірливо дивлячись на чоловіка: «Я ж казала тобі!»

Джо втратив будь-яке відчуття часу. Він говорив і говорив, швидко й збуджено. Він уже дійшов до планів Бессі щодо освіти сина, коли носій торкнув його за плече й сказав, що вони під'їжджають до станції Мобіл. Джо здригнувся і глянув на годинник: тридцять п'ять на восьму! Так неймовірно швидко збігло дві години!

— Мені дуже приємно було поговорити з вами,— сказав Джо.

— Звичайно, звичайно,— відповів старий добродій в капелюсі.

Джо дав носієві на чай і задоволений вийшов із вагона. Беручи на пероні свій несесер, він обернувся й побачив, що жінка з зобом не зводить з нього погляду.

Джо підійшов до вікна й сказав:

— Всього найкращого, пані. Маю надію, що поїздка вам сподобалася.

Жінка відповіла:

— Лікарі сказали, що операція вже нічого не дасть. Я занадто довго зволікала.

— Ну, це чудово! Просто чудово! — вигукнув Джо.

Він весело засміявся й помахав рукою. Піднявши несесер і валізу, Джо рушив слідом за іншими пасажирами до виходу з перону. Жінка з зобом дивилася на нього, поки він зник з її очей.

По той бік залізної огорожі Джо побачив місіс Томпкінс. Вона була одягнена в чорне, і обличчя її закривала чорна вуаль. Джо бадьоро підійшов до неї, і місіс Томпкінс обняла його й двічі поцілувала.

— Бідний Джо! — промовила вона. Тоді вражено глянула на його усміхнене збуджене обличчя. Джо помітив, що очі у неї почервоніли й напухли від сліз.

— Хіба ти не одержав моєї телеграми? — спитала вона.

Джо звів брови, силкуючися щось пригадати. Нарешті сказав:

— О, так! Я одержав її в готелі.

— А другу телеграму ти одержав? — спитала місіс Томпкінс.

Вона пильно подивилася йому в вічі. Його охопив жах. Він зрозумів, що більше не може себе обманювати. Він більше не може розмовляти про Бессі вдержати її на цьому світі. Його лице раптом скорчилося від болю, а уста по-дитячому скривились. Він прихилився до залізної огорожі, а місіс Томпкінс тримала його за руку й примовляла:

— Не можна так. Будь мужнім. Не можна так, Джо!

Нарешті він сказав:

— Я не читав вашої телеграми. Я не хотів знати, що вона вмерла. Я хотів, щоб вона пожила ще хоч трохи.

Джо сів на порожній багажний візок і затулив обличчя долонями. Він довго сидів так, а місіс Томпкінс стояла над ним, наче охороняючи його, і чорна її вуаль звисала йому через плече.

— Джо! — терпляче повторювала вона.— Джо!..

Підійшов чоловік у брудній спецівці.

— Пробачте, я вас попрошу підвестися. Нам потрібен цей візок.

Джо підняв свою валізу й несесер і слідом за місіс Томпкінс вийшов з вокзалу.